

Otkriće Amerike i njegove posljedice za Europu i Ameriku

Bekavac, Tomislav

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:926503>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Dvopredmetni preddiplomski sveučilišni studij Njemačkog jezika i književnosti i
Povijesti

Tomislav Bekavac

**Otkriće Amerike i njegove posljedice za Europu i
Ameriku**

Završni rad

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Dubravka Božić Bogović

Osijek, 2017. godine

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Odsjek za povijest

Dvopredmetni preddiplomski sveučilišni studij Njemačkog jezika i književnosti i
Povijesti

Tomislav Bekavac

Otkriće Amerike i njegove posljedice za Europu i Ameriku

Završni rad

Znanstveno područje Humanističke znanosti, Znanstveno polje Povijest,
Znanstvena grana Hrvatska i svjetska povijest ranog novog vijeka

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Dubravka Božić Bogović

Osijek, 2017. godine

Sažetak

Tema ovog završnog rada je *Otkriće Amerike i njegove posljedice za Europu i Ameriku*. Rad se bavi pitanjem kako je došlo do otkrića? To jest koje su to posljedice koje su dovele do toga da su Europske zemlje krenule tada njima nepoznatim područjem.

Pored toga kako je došlo do otkrića, bavi se i pitanjem kakav je bio odnos Indijanaca, Španjolaca i Portugalaca. Pokušavam u radu prikazati ne samo način osvajanja američkog kontinenta nego i posljedice samog otkrića. U radu će se prikazati sudbina američkih kultura koje su došle u kontakt s Europljanima.

Pored samog osvajanja bit će riječi i o tome kako se odvijao svakodnevni život u Europi i u Americi počevši od prehrane do funkcioniranja novih država i objasniti osnovnu administraciju u njima.

Naravno u kratkim crtama bit će riječi i o Katoličkoj Crkvi. Govorit ćemo o važnosti Crkve i što je sve ona učinila za američki kontinent.

Ključne riječi: osvajanja, Amerika, indijanska plemena, gospodarstvo, pokrštavanje

Sadržaj

Sažetak	3
1. Uvod.....	5
2. Kako je došlo do otkrića Amerike	6
3. Španjolska osvajanja.....	7
3.1. Sudbina Aravačana.....	7
3.2. Propast Aztečkog carstva	8
3.3. Propast velikog carstva Inka.....	10
4. Portugalsko osvajanje Brazila.....	12
5. Kolonijalni sustav	13
5.1. Španjolski kolonijalni sustav u 16. stoljeću.....	13
5.2. Portugalski kolonijalni sustav u 16. stoljeću.....	14
6. Gospodarstvo	16
6.1. Rudarstvo	16
6.2. Poljoprivreda	17
6.3. Stočarstvo	17
6.4. Trgovina	18
7. Crkva u Novom svijetu	19
8. Posljedice otkrića Amerike za Europu i Ameriku.....	21
9. Zaključak	23
10. Literatura i izvori	24

1. Uvod

Smatram kako povijest ne smije biti čista kronologija. Odlučio sam pisati u ovom završnom radu o otkriću Amerike i njezinim posljedicama što za Europu što za Ameriku. Želim pokazati kako pored španjolskih i portugalskih osvajanja Novog svijeta o kojem učimo u školama ima mnogo više za reći. Time želim naglasiti da trebamo vidjeti kako se promijenio život običnih ljudi. Čitajući knjigu Howarda Zinna *Povijest naroda SAD-a* shvatio sam da nije dovoljno samo pisati povijest sa strane pobjednika nego da treba sagledati i drugu stranu medalje, odnosno treba razmotriti osvajanja Novog svijeta ne samo s europskog gledišta nego i sa strane Indijanaca.

Završni će se rad baviti vremenskim rasponom od kraja 15. stoljeća sve do kraja 16. stoljeća. Time želim prikazati što se zbilo i koji su procesi pokrenuti prvih sto godina nakon što su Europljani otkrili Ameriku. U ovom razdoblju ima najviše španjolskog i portugalskog utjecaja jer će se druge europske države pojaviti tek krajem 16. i u 17. stoljeću.

U prvom dijelu rada pokušat ću objasniti zašto su Španjolci i Portugalci počeli tražiti nove putove do Indije, te zašto su do iberskih kraljevstava prvo krenuli preko Afrike pa kasnije i zapadnim putem kako bi došli do Indije.

U drugom dijelu rada bit će prikazan Kolumbov prvi susret s domorodcima, ali i kasniji odnos Španjolaca i domorodaca. Također ću navesti i dva najpoznatija osvajača toga razdoblja, Cortesa i Pizarra koji su srušili tada najveće države u Novom svijetu. Uz španjolska osvajanja treba navesti i portugalsko osvajanje Brazila. Pokušat ću prikazati sličnosti i razlike između njih.

U trećem dijelu objasnit ću razlike i sličnosti između španjolskog i portugalskog kolonijalnog sustava. Bit će navedene i funkcije koje bi trebale ispunjavati kolonije i njihova administracija.

U četvrtom ću dijelu prikazati kako je to sve utjecalo na gospodarstvo iberskih kraljevstava. Pored gospodarskih učinaka bit će prikazano kako su Europljani promijenili i biološki sastav Novog svijeta.

U petom i zadnjem dijelu vidjet ćemo kakav je bio stav Crkve i njezina uloga u osvajanju Novog svijeta. Je li Crkva samo pokrštavala nove narode ili je imala mnogo veću zadaću i kakav je bio odnos između Crkve i iberskih kraljevstava u tom razdoblju.

2. Kako je došlo do otkrića Amerike

Kristofor Kolumbo je 12. listopada 1492. godine kao prvi Europljanin kročio na do tada Europi nepoznat kontinent - Ameriku. Ugledali su mali otok Guanahani u Karibima i nazvali ga San Salvador.¹

Zašto su Španjolci tražili novi put do Indije? Moramo otići malo ranije u povijest i vidjeti što se sve događalo na europskom kontinentu. Naime, dok su zlato, svila i začini došli do Španjolske, morali su proći dugotrajan put od Dalekog istoka do Europe. Naravno, kupovati od posrednika nije uvijek bilo jeftino, pogotovo nakon što su Osmanlije zavladali Bliskim istokom.

„Novi je svijet otkriven zahvaljujući potrazi za morskim putem do otočja mirodija. U taj su se pothvat Iberska kraljevstva upustila jer su mirodije bile najtraženija roba na tržištu, a iberski narodi su je dosad morali kupovati od posrednika.“²

Zbog toga su Španjolci, a ponajviše Portugalci počeli tražiti nove putove ploveći uz obalu Afrike do Indije. Portugalci su prvi uspješno došli do Indije uz afričku obalu. Kako su Portugalci zavladali putovima preko Afrike do Indije, Španjolicima nije preostalo drugo nego pronaći drugi put preko zapada. Pošto je Kolumbo bio upoznat s teorijom da je Zemlja okrugla, smatrao je da će idući na zapad doći do Indije. Najveći problem za Kolumba tada je bio naći tko bi financirao njegovu ekspediciju u nepoznato. Uspio je dobiti financijska sredstva za svoju ekspediciju od španjolskog kralja. On je dao malo novaca, a sama posada od triju brodova bila je sastavljena na brzinu.³

---

¹ Anette Völker-Rasoe, *Rani novi vijek*, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, 2016, str. 60.

² Mirjana Polić Bobić, *Rađanje hispanskoameričkog svijeta*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2007, str. 31.

³ Isto, str. 31 .

3. Španjolska osvajanja

3.1. Sudbina Aravačana

Prvo domorodačko pleme koje Kolumbo sreo bili su Aravačani s Bahamskog otočja. Oni su, kako je Kolumbo, čije riječi prenosi Zinn, napisao u svom dnevniku, bili jako gostoljubivi.

„Ti Aravačani s Bahamskog otočja uvelike su nalikovali Indijancima na kontinentu, koji su bili izuzetni (europski će promatrači to uvijek iznova govoriti) zbog svoje gostoljubivosti, svoje vjere u dijeljenje“⁴.

Iako su prepoznali njihovu gostoljubivost, Kolumbo i njegova posada iskoristili su je za vlastite ciljeve.

„Čim sam stigao u zemlju Indijâ, na prvi otok koji sam pronašao, silom sam ugrabio nekoliko urođenika da kažu sve što znaju i daju mi informacije o svemu što postoji u tim predjelima“⁵.

Kolumba i njegovu posadu najviše je zanimalo ima li zlata i gdje se nalazi, jer se vjerovalo da na Dalekom istoku postoji velika količina zlata.

„Informacija koju je Kolumbo najviše želio bila je: gdje je zlato? Kralja i kraljicu Španjolske uvjerio je da financiraju ekspediciju u te zemlje, očekivao je da će pronaći bogatstvo na drugoj strani Atlantika – Indije i Azije, zlato i začine.“⁶

Kolumbo je ubrzo uvidio da tamo nema velike količine zlata, ali je lagao kralju kako zemlja obiluje njime.

„Hispaniola je čudo (...). Luke su nevjerojatno dobre i ima mnoštvo širokih rijeka koje većinom sadrže zlato (...). Ima mnoštvo začina i velikih rudnika zlata i drugih metala.“⁷

Svaki put kada bi Španjolci došli, poslali bi Indijance da nađu zlata. Oni su znali da ne postoji onoliko zlata koliko su tražili pa su počeli bježati od gnjeva Španjolaca.

---

⁴ Howard Zinn, *Narodna povijest SAD-a*, VBZ, Zagreb, 2012, str. 19.

⁵ Isto, str. 19.

⁶ Isto, str. 20.

⁷ Isto, str. 21.

„Indijanci su dobili nemoguć zadatak. Jedino zlato na tom području bio je zlatni prah nakupljen iz potoka. Zato su bježali, a hvatali su ih s pomoću pasa i ubijali.“⁸

Zbog velike prijetnje kakvu su Španjolci predstavljali, počeli su se Aravačani okupljati i dogovarati da silom pokušaju protjerati Španjolce. Aravačani nisu mogli ugroziti Španjolce koji su bili iskusniji i bolje opremljeni za borbu. Španjolci su tada posjedovali oklope, muškete, mačeve i konje što je Aravačanima do tada bilo nepoznato. Zbog straha od Španjolaca i njihovog gnjeva, među Aravačanima su se proširila samoubojstva kao i ubijanje dojenčadi kako ne bi došla u ruke Španjolaca. Zinn navodi brojku od 250 000 Indijanaca koji su zbog ubojstva, sakaćenja ili samoubojstva umrli i to u razdoblju od dvije godine. Kada su konačno Španjolci uvidjeli da zlata više nema, počeli su osnivati velika imanja i tjerali Aravačane na težak rad, što je do sredine 17. stoljeća dovelo do nestanka plemena.⁹

„Indijance se zarobljavalo za rad na velikim imanjima, poslije poznatim kao *encomiendas*. Tjeralo ih se da rade divljačkim ritmom pa su umirali u tisućama. Izvješće iz 1650. pokazuje da nijedan od prvobitnih Aravačana ili njihovih potomaka nije ostao na otoku.“¹⁰

Masovna ubojstva i ratovi sa Španjalcima doveli su Aravačane skoro do izumiranja. To je jedna od prvih posljedica koja je zadesila Ameriku nakon otkrića. Američki kontinent i njegovi stanovnici upoznat će europski način života i njihove borbe za moć i bogatstvo.

3.2. Propast Aztečkog carstva

Aztečko se carstvo nalazilo na području današnjeg središnjeg Meksika. Aztečka je civilizacija jedna od triju velikih civilizacija Srednje i Južne Amerike. Korijen te civilizacije je majanska civilizacija. Aztečko društvo 16. stoljeća bilo je monarhijsko; na vrhu piramide bio je kralj i visoka aztečka aristokracija, na dnu puk i robovi, a između njih se nalazio sloj koji danas možemo nazvati srednjim slojem. Njihova je religija bila politeistička, s vrhovnim bogom Xipeom i kultom žrtvovanja ljudi bogovima.¹¹

---

⁸ Howard Zinn, *Narodna povijest SAD-a*, str. 22.

⁹ Isto, str. 22-23

¹⁰ Isto, str. 23.

¹¹ Isto, str. 29.

Dvadesetih godina 16. stoljeća, na novi kontinent stupa Hernando Cortes, kojeg su financirali trgovci i zemljoposjednici, a blagoslivljali božji izaslanici. Financirali su ga iz jednog razloga: da pronade zlato. Zanimljivo je da su Azteci u to vrijeme vjerovali kako će se vratiti Quetzalcoatl, bogočovjek koji je, prema legendi, umro prije 300 godina i da su u Cortesu vidjeli svojega velikog heroja.¹²

"(...) kada se španjolska armada pojavila u Vera Cruzu i kada je bradati bijeli čovjek stupio na obalu (...), mislilo se da je on legendarni aztečki bogočovjek koji je umro prije tristo godina s obećanjem da će se vratiti – misteriozni Quetzalcoatl."¹³

Ta vremenska podudarnost dolaska Cortesa i vjerovanja u povratak Quetzalcoatla dobro je došla Cortesu. Azteci su ih dočekali gostoljubivo i s velikom radošću, a Cortes je to iskoristio za svoja osvajanja. On je 1519. godine došao s 11 brodova, 550 ljudi i 16 konja. Sam je zapalio svoje brodove kako njegovi vojnici ne bi imali drugog izbora nego s njime ići u osvajanje Aztečkog carstva. Tadašnji aztečki kralj Montezuma II. Cortesu je poslao zlata i srebra nadajući se da će se taj osvajač vratiti u svoju domovinu, ali to je Cortesu dalo povoda da osvoji područje očito bogato zlatom.¹⁴

Cortes je počeo osvajati Aztečko carstvo starom strategijom koju su nekoć koristili Rimljani: *podijeli pa vladaj*, a povećavao je svoju vojsku domorocima koji su bili protiv politike Montezume II.¹⁵ Oni su išli od grada do grada natjeravši tamošnje stanovnike da se bore jedni protiv drugih. Nije samo iskoristio Azteke da se bore jedni protiv drugih nego je tijekom svojih osvajanja bio izrazito brutalan, pri čemu je ugušio volju stanovništva za otporom. To možemo dobro vidjeti u gradu Choluli kada je iskoristio lakovjernost stanovništva i pozvao poglavare grada na trg, gdje ih je dočekala španjolska vojska i sve pobila.¹⁶

"I tako je u Cholulu pozvao sve poglavare naroda Chilula na trg. Pa kada su došli, u pratnji tisuća nenaoružanih pratitelja, Cortesova mala vojska Španjolaca postavljenih oko trga s topom, naoružanih samo strelicama, na konjima, masakrirala ih je sve do posljednjeg čovjeka"¹⁷.

Montezuma II., uvidjevši da Cortes nije njihov dugoočekivani Quetzalcoatl nego osvajač koji predstavlja veliku opasnost, poziva Cortesa k sebi, u samo srce Aztečkog carstva u

---

¹² Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, Jutarnji list, Zagreb, str. 266.

¹³ Howard Zinn, *Narodna povijest SAD-a*, str. 29. - 30.

¹⁴ Mirjana Polić Bobić, *Radanje hispanskoameričkog svijeta*, str. 68

¹⁵ Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 291. – 292.

¹⁶ Howard Zinn, *Narodna povijest SAD-a*, str. 30

¹⁷ Isto, str. 30.

Tenochtitlán, gdje se nalazio njegov dvor. Cortes ga je tom prilikom zarobio, što je narod uvidio, podigao bunu i uspio otjerati Cortesa iz grada, ali je Montezuma II. umro tijekom pobune.¹⁸

Oslabljen a neporažen, skupio je Cortes u Tlaxcali nove snage. On i njegovi saveznici Tlaxcalci krenuli su ponovo na grad, pri čemu je opsada trajala četiri mjeseca. Uspio je osvojiti grad te ga je uništio do temelja. Ubrzo nakon toga Cortes je uspio uhvatiti i ubiti posljednjeg aztečkog vladara Cuauhtémoca. Sada je Aztečko carstvo bez vladara bilo lako osvojiti i time je došao kraj jedne od triju velikih država u Srednjoj i Južnoj Americi, čiji je prostor pripao španjolskoj kruni.¹⁹

"Dana 13. kolovoza zarobljen je Cuauhtémoc, posljednji aztečki vladar. U dvije godine Cortes je podvrgnuo pod svoju vlast čitav grad, narode koji su živjeli na tom ogromnom teritoriju i 1522. godine imenovan je glavni zapovjednikom Nove Španjolske."²⁰

3.3. Propast velikog carstva Inka

Inke su živjeli na području današnjeg Perua. Bili su, poslije Azteka, drugi na udaru osvajača na području Srednje i Južne Amerike. Nakon propasti Aztečkog carstva koje je obrađeno u prethodnom poglavlju, vidjet ćemo sličnosti i razlike španjolskog osvajanja Perua.

Osvajanje Perua i propast carstva Inka vežemo uz ime Francisca Pizarra. Pizarro je dobio dužnost od španjolskog kralja Karla V. da postane kraljevskim agentom (*adelantado*) za Peru. Pizarro, slično kao Cortes, 1530. godine s velikom vojnom snagom od 180 ljudi i 27 konja krenuo je prema Peruu, a Diego de Almagro, njegov saveznik, trebao se pridružiti i ojačati ekspediciju, koja je za cilj imala osvajanje Perua.²¹

Dvije godine kasnije susreću se Pizarro i Inke. Pizarro je ubrzo pozvao vladara Inka, Atahualpa, na pregovore i on je pristao. Nije znao da će mu svećenik, koji je bio u pratnji Pizarra i Almagra, Ferdinando de Luque pročitati izjavu o potčinjenju španjolskoj vlasti. Nju je vladar Inka odbio, pri čemu je u znak protesta bacio molitvenik koji su mu dali.

"Godine 1532., nakon brojnih nedaća, susreću se Pizarro i Inke. Pizarro je pozvao Atahualpa koji se, pristavši na pregovore, u pratnji španjolskog odreda uputio u Cajamarca. Tamo je svećenik

---

¹⁸ Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 292.

¹⁹ Enrico Crabetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 292. - 293.

²⁰ Isto, str. 293.

²¹ Isto, str. 293

Ferdinando de Luque pročitao vladaru Inka *requirement*, izjavu o potčinjavanju španjolskoj vlasti, koji je Inka odbio, bacivši na zemlju molitvenik koji su mu dali."²²

Kao katolici, Španjolci su to smatrali uvredom i zarobili ga. Rekli su da će ga osloboditi ako im donese veliku količinu zlata.

"Na ovu "uvredu" Španjolci su odgovorili 16. studenog 1532. godine masakriranjem njegove pratnje i zarobljavanjem Atahualpe. Obećali su mu slobodu ako im donese količinu zlata koja bi stala u dvije sobe."²³

Atahualpa je prihvatio uvjete nagodbe i vratio se s velikom količinom zlata i srebra, ali nije slutio da će ga oni ubiti čim im preda zlato i srebro.

"Inka je prihvatio te se vratio sa 13 tisuća libri zlata i 26 tisuća libri srebra i krunom (...). Međutim, Atahualpa nije bio oslobođen, već je optužen za izdaju, idolopoklonstvo i poligamiju, zbog čega je osuđen na smrt."²⁴

Neki povjesničari smatraju da je Peru zauzet u rujnu 1533. godine. Nakon ubojstva kralja, Pizarro je ušao u Cuzco i postavio Manca, jednog domaćeg kralja, za vladara Inka koji je postao Pizarrovom marionetom. Isto se tako kao kraj carstva Inka može uzeti i 1547. godina, kada sam Manco, kojega je Pizarro postavio, vodi pobunu protiv njega i umire. Tu godinu možemo također uzeti kao godinu osvajanja Perua kada je ugušena velika pobuna protiv Pizarra. Također možemo uzeti 1572. godinu, kada se Španjolci više nisu služili domaćim kraljevima kao marionetama. Bili su važni za španjolski dvor jer su im dali legitimnost nad narodom i bili narodu moralna podrška.²⁵

Što je zapravo glavna razlika između Cortesova osvajanja Aztečkog carstva i Pizarrova osvajanja Carstva Inka? Dok je Cortes pobio kralja i visoku aristokraciju i služio se brutalnošću da se narod protiv njega ne pobuni, Pizarro je iskorištavao visoku aristokraciju i među njima birao najvjernije njemu i španjolskom dvoru da drže prikrivenu vlast nad narodom Inka.

---

²² Isto, str. 293.

²³ Enrico Crabetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 293.

²⁴ Isto, str. 293.

²⁵ Isto, str. 283. i 293.

4. Portugalsko osvajanje Brazila

Na današnjem području Brazila nije bilo razvijene civilizacije kao što su to bile Maye, Azteci i Inke. Stanovništvo tih područja bilo je lovačko-sakupljačko. Kako nisu vodili sjedilački način života, nije bilo ni razvijenih gradova.

"U zemlji nije bilo ni razvijenog društva, niti gradova; bila je nastanjena lovačko-sakupljačkim stanovništvom koje se katkada bavilo i poljoprivredom."²⁶

Pedro Alvares Cabral došao je na obalu Brazila 22. travnja 1500. godine te zauzeo novi teritorij za Portugal. Sljedeće su ekspedicije 1501. i 1503. godine potvrdile pravo na novu zemlju. Ekspedicija iz 1503. godine, poznata po moreplovcu Amerigu Vespucciju koji je prvi shvatio kako se radi o novom nepoznatom kopnu koje su kartografi njemu u čast nazvali "Zemlja Ameriga", iz čega je izvedeno današnje ime Amerika. Godine 1508. Francuzi su plovili brazilskom obalom kako bi pokušali zavladatai Brazilom. Zbog toga su Portugalci 1521. godine osnovali utvrdu u Pernambucu, koju su Francuzi srušili 1530. godine. Zbog toga je događaja Lisabon poslao ekspediciju koju je vodio Martim Afonso de Sousa koji je kolonizirao Brazil.²⁷

Za razliku od španjolskih osvajanja, portugalska su bila brža jer domoroci nisu bili organizirani kao Maye, Azteci i Inke, što je olakšalo posao Portugalcima. Zbog toga je bilo i puno manje nasilja nego tijekom španjolskih osvajanja.

---

²⁶ Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 297.

²⁷ Isto, str. 297. i 237.

5. Kolonijalni sustav

U ovom dijelu će biti prikazane sličnosti i razlike između španjolskog i portugalskog koloniziranja Južne i Srednje Amerike. Definicija kolonijalizma prema Hrvatskoj enciklopediji glasi:

"*kolonijalizam*, smjer u vanjskoj politici onih država koje nastoje politički i gospodarski podrediti druge zemlje ili čak cijela kontinentska područja, u kojima radi očuvanja svoje prevlasti osnivaju *kolonije*"²⁸

Također se dalje u tekstu Hrvatske enciklopedije navodi kako je prva takva podjela bila između Španjolske i Portugala.

"Kolonijalizam je podjela svijeta na osnovi moći (sile). Najranija je takva podjela kolonijalnih interesnih sfera ona iz 1494. i 1529. između Španjolske i Portugala"²⁹

Podjela i razlike između tih dvaju sustava bit će prikazane u sljedećim poglavljima.

5.1. Španjolski kolonijalni sustav u 16. stoljeću

Španjolci su počeli osvajati Ameriku i dobivati teritorije višestruko veće od same Španjolske. Zbog tih velikih teritorija pojavio se problem vladanja novim područjima, veoma udaljenima od Španjolske. Kralj Karlo V. zbog toga je 1524. godine utemeljio *Kraljevsko i vrhovno vijeće za Indiju* čiji je zadatak bio nadzirati sve kolonije. Uvodi se titula *adelantados*. Po funkciji su bili guverneri koje je kralj slao na tek osvojena područja.³⁰

Španjolci uvode i općinska vijeća, *cabildo*. Imala su upravu nad porezom, policijom, lokalnim sudstvom, građevinarstvom itd. Uvodi se i titula savjetnika, *regidor* i magistrat, *alcalde*. Biti savjetnik ili magistrat značilo je veliki ugled i mnoge gospodarske povlastice, što je bilo jako poželjno među doseljenicima. Iznad *cabilda* bila je *audiencia* koja je djelovala kao vrhovni zemaljski sud. U prvoj polovici 16. stoljeća na američkom kontinentu imamo sedam *audiencia*. Imale su sudske funkcije, izdavale zakonske odredbe i bile savjetodavni organ kraljevske politike.

---

²⁸ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32472>, 19.7.2017 2:54

²⁹ <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32472>, 19.7.2017 2:57

³⁰ Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 307. – 308.

"Kontrolu nad *cabildos* imala je *audiencia* koja je djelovala i kao vrhovni zemaljski sud. Sredinom 16. stoljeća bilo je sedam takvih audijencija: Santo Domingo (1511.), Meksiko (1527.), Panama (1535.), Lima (1542.), Gvatemala (1543.), Guadalajara (1548.) i Bogota (1549.), sudsko izaslanstvo prijestolnice te tijelo koje je izdavalo zakonske odredbe. *Audiencia* se pretvorila u savjetodavni organ kraljevske politike."³¹

Najviša vlast na novom kontinentu bila je vlast potkralja što je donosilo veliko dostojanstvo, autoritet i ugled vladaru. Svake tri godine birao se novi potkralj s mogućim proširenjem ovlasti. Bio je imenovan od kralja i Kraljevskog vijeća za Indiju i morao je biti Španjolac plemićkog podrijetla. Morao je primiti kraljevske inkvizitore tzv. *visitadore*. Dužnost kraljeva bila je briga o iskorištavanju rudnika i vrhovna vlast nad svim narodima. Također je predstavljao upravitelja, vojnog zapovjednika i predsjedavajućeg one provincije koju je predstavljao.

"Zadnja i vrhovna instanca bila je vlast potkralja koji je predstavljao dostojanstvo, autoritet i ugled vladara. Služba potkralja trajala je tri godine (ali ne uvijek, bilo je više iznimaka, počevši od Antonija de Mendoze koje je vladao petnaest godina, od 1535. do 1550. godine i Francisca de Toleda, koji je vladao Peruom od 1569. do 1581. godine (...). Za vrijeme svog mandata potkralj je morao primiti kraljevske inkvizitore tzv. *visitadore* (...). Španjolski su kraljevi imali dvije glavne dužnosti: brigu i iskorištavanje rudnika te vrhovnu vlast nad svim narodima."³²

Kako je potkralj imao veliku moć na novom kontinentu, bio je pod stalnim nadzorom vlasti u Madridu. Iako je bila velika čast biti potkralj, bilo je teško razviti nova područja. Na kraju se čast potkralja svodila na to da ne remeti lokalnu samoupravu. Na svojoj je dužnosti potkralj morao biti preispitivan od kraljevske magistrature tzv. *Rezidencije*.³³

5.2. Portugalski kolonijalni sustav u 16. stoljeću

Za razliku od Španjolaca koji do tada nisu imali kolonija, Portugalci su bili iskusniji jer su već ranije posjedovali kolonije u Africi. Nasuprot Španjolcima koji su masakrirali stanovništvo, prihvaćali su strance koji su imali kapital i znanje. Portugalci su koristili svoje kolonije za trgovinu.

---

³¹ Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 308.

³² Isto, str. 308. - 309.

³³ Isto, str. 309.

"(...) Portugalci su smatrali da u Brazilu treba organizirati proizvodnju koja je bila vrlo razvijena u Madeiri, tj. proizvodnju šećera."³⁴

Iako je Portugal već 1530. godine kolonizirao Brazil, tek su 1549. godine postavili prvog guvernera za Brazil, Tomé de Sousa. Jedna od glavnih karakteristika portugalske kolonizacije Brazila robovska je radna snaga. U početku su Portugalci koristili Indijance kao radnu snagu, ali to nije bilo uspješno pa su počeli uvoziti robovsku radnu snagu iz Afrike. Zato se u Brazilu ubrzo našlo brojno afričko stanovništvo.

"Nakon nekoliko pokušaja s Indijancima, Portugal je shvatio da treba započeti s uvozom afričkih robova. Tako je Brazil za kratko vrijeme postao zemlja s velikim brojem afričkog stanovništva (...)"³⁵.

Treba napomenuti da je Brazil u 17. stoljeću za Portugalce bio važan zbog proizvodnje šećera. U 16. stoljeću bili su im važniji trgovački putovi za Indiju.

Specifičnost portugalskog kolonijalnog sustava je ta da su kolonije bile povezane, od onih u Africi do Brazila. Dobar primjer povezanosti nudi nam Enrico Cravetto u svojoj 8. knjizi *Humanizam i renesansa, doba otkrića*.

"Jedan od primjera je trgovina kaurima, porculanskim puževima. Školjke ovih puževa koristile su se kao novčana mjerna jedinica prilikom razmjena koje su se odvijale u zapadnoj Africi prije dolaska Portugalaca. Ovi porculanski puževi potječu iz Indijskog oceana kopnenim putem. Dolazak Portugalaca u Indijski ocean značio je mogućnost opskrbe velikim količinama porculanskih puževa za malu cijenu. Iz toga proizlazi odredba portugalskog kralja kojom je svim brodovima koji su dolazili iz istočne Indije zabranio zaustavljanje u zapadnoj Africi. Zapovjednici su često zanemarivali ovu odredbu tražeći izgovor u opskrbi vodom na obali, bolestima i slično što ih je obvezivalo da se zaustave u utvrđi El Mina. Ondje bi se u dogovoru s lokalnim zapovjednicima opskrbljivali porculanskim puževima, zlatom i robljem koje su zatim odvozili u Brazil. Prije proizvodnje pamuka koja se u Brazilu pojavila dosta kasno, materijal s kojim se odijevalo roblje na plantažama dolazio je iz Indije, dok se zlato u prahu iz utvrde El Mina i Mozambika koristilo za plaćanje indijskih i kineskih trgovaca. Robovi koji su bili namijenjeni za Brazil često su plaćani glavama šećera. Doista, portugalski kolonijalni sustav bio je lanac čije

---

³⁴ Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 303.

³⁵ Isto, str. 304.

karike nisu u većini slučajeva bile čvrste, ali su svejedno povezivale, u različitoj mjeri, službeno ili krijumčarenjem, više ili manje sve njegove dijelove."³⁶

6. Gospodarstvo

Razlozi zbog kojih su Španjolci i Portugalci počeli tražiti nove putove do Indije bili su ekonomskog karaktera kao što je ranije spomenuto. Kako su Osmanlije osvojili Bliski istok, cijene roba koje su dolazile s Dalekog istoka, posebno Kine i Indije, naglo su skočile. To je navelo Španjolsku i Portugal da traže direktan kontakt s izvorom. Kada su osvajači došli u Novi svijet, također su promijenili i gospodarenje kakvo je bilo u američkim kolonijama što je istovremeno utjecalo i na američki i europski kontinent.

6.1. Rudarstvo

Kada su Španjolci došli na novi kontinent, tražili su zlato koje je sve češće postajalo simbolom bogatstva u Europi. Treba napomenuti kako je u srednjovjekovnoj Europi još vladao feudalizam, ali s vremenom zlato postaje vrijednijim od zemlje i novim izvorom bogatstva. Stoga je logično da su Španjolci najprije počeli razvijati rudarstvo.

Najviše zlata Španjolci su dovozili iz današnje Kolumbije i Čilea. Također su izvlačili srebro iz Nove Španjolske i Perua. Kako su Španjolci uvozili veliku količinu zlata iz kolonija, došlo je do inflacije i povećanja cijena u Španjolskoj, a u Europi se zlato koristilo kako bi se iz feudalizma prešlo u kapitalizam. Otkriće Amerike možemo smatrati početkom protokapitalizma.

"Isprva su zlato kopali i ispirali sami, a onda su počeli izrabljivati domorodačko stanovništvo. Od 1531., kad je u Michoacánu u Novoj Španjolskoj pronađeno srebro, počelo je kopanje srebra, tako da je do kraja 16. stoljeća iz Indijâ u Španjolsku izvoženo 97 posto srebra i tek tri posto zlata. Najviše se srebra izvlačilo iz Nove Španjolske (današnje savezne države Zacatecas i Guanajuato) i Perua (Potosi), a najviša zlata iz današnje Kolumbije te nešto manje s prostora današnjega Čilea.

---

³⁶ Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 306.

(...) Priljev američkog zlata i srebra u Španjolsku prouzročio je porast cijena i inflaciju, a Europi je omogućio razvitak modernog kapitalizma."³⁷

6.2. Poljoprivreda

Zatim su Španjolci u novim kolonijama razvijali poljoprivredu. U poljoprivredi najlakše možemo vidjeti posljedice kolonizacije. Razlika između američke i europske poljoprivrede je velika. Dok u Americi ljudi ručno obrađuju zemlju, u Europi se koriste životinje - konj i vol, čiju snagu čovjek iskorištava u poljoprivrednim radovima. Čovjek je u Europi zavladao vjetrom i vodom, čiju energiju iskorištava u mlinovima za obrađivanje žitarica. Europska je poljoprivreda bila razvijenija od američke jer, prema nekim povjesničarima, Europa je imala jednak broj stanovnika kao obje Amerike. Europljani su morali razvijati poljoprivredu kako bi mogli nahraniti toliko ljudi.³⁸

Španjolci su se smatrali višim klasom od Indijanaca, zbog čega su ih tjerali da rade na njihovim posjedima. Kasnije su koristili i crne robove iz Afrike. Kada su Europljani došli u Ameriku, našli su nove kulture, nepoznate ljudima Staroga svijeta: kukuruz, tikvicu, grah, krumpir, rajčicu, juku itd. Španjolci koji su nastanili nova područja donijeli su iz Europe njima poznate kulture kao npr. žito, ulje, vino itd.³⁹

Ispreplitanje europske i američke poljoprivrede na američkom je kontinentu donijelo raznolikiju prehranu i zdraviji život nego u Europi. Kasnije će te kulture doći u Europu i promijeniti jelovnik Europljana.

6.3. Stočarstvo

Zanimljivo je da stočarstvo Amerike prije europskih osvajanja uopće nije postojalo. Tek su Europljani doveli konje, svinje i druge životinje. Naime, konj u Americi nije postojao tj. izumro je u posljednjem ledenom dobu. Europljani su ga vratili na američki kontinent i pustili da se

---

³⁷ Mirjana Polić Bobić, *Rađanje hispankoameričkog svijeta*, str. 83.

³⁸ Charles C. Mann, *Kolumbus Erbe; Wie Menschen, Tiere, Pflanzen die Ozeane überquerten und die Welt von heute schufen*, Rowohlt, Hamburg, 2014.

³⁹ Mirjana Polić Bobić, *Rađanje hispankomaričkog svijeta*, str.84

razmnožava. Ubrzo se na američkom kontinentu razvila nova vrsta konja - *mustang*. Njih će Indijanci pripitomiti i s njima loviti i prelaziti velike udaljenosti umjesto dotadašnjeg pješaćenja.⁴⁰

Europljani su doveli svinje na novi kontinent jer je svinja bila provijant na brodovima. Puštali su ih u divljinu jer su svinje kao svejedi mogle lako preživjeti bilo gdje i brzo su se razmnožavale. Ubrzo se iz europske svinje razvila američka divlja svinja koja je bila veća i agresivnija. No svinje su pojele biljke koje su tadašnji domorodci koristili kao hranu, a uz to su narušile dotadašnju biološku ravnotežu u Americi.⁴¹

Kako su Europljani u Ameriku doveli mnoge nove životinje, u Americi je bilo više mesa nego u Europi. Stoga su meso, voće i povrće na novom kontinentu bili jeftiniji te su obični ljudi imali bolji i zdraviji život.⁴²

6.4. Trgovina

Kraljevsko vrhovno tijelo za Indiju imalo je zadatak kontrolirati trgovinu. Na početku kolonizacije trgovinu su kontrolirali pojedinci, koji su se time obogatili. Osnivali su tvrtke i vodili trgovinu, a morali su davati namete Kruni.

"(...), nerazmjer koji se od početka pojavljivao između svega što se u Indiju izvozilo radi osvajanja i kolonizacije i onoga što se odande uvozilo (nešto zlata i biserja) primorao je Krunu da trgovinu prepusti privatnim osobama, tj. tvrtkama kojima je davala monopol i zauzvrat ubirala namete."⁴³

Portugalci su najviše trgovali s bjelokosti, zlatom, dijamantima, brazilskim drvom koje se dalje prodavalo u Kini. Također, Portugalci u Brazilu stvaranju velike plantaže šećera. Treba istaknuti trgovinu afričkim robovima koju je provodio Portugal. U 16. je stoljeću samo Portugal vodio trgovinu robovima zbog ugovora iz Tordesillasa kojim je Afrika pripala Portugalu pa su i Španjolci morali kupovati od njih.⁴⁴

---

⁴⁰ Charles C. Mann, *Kolumbus Erbe; Wie Menschen, Tiere, Pflanzen die Ozeane überquerten und die Welt von heute schufen*.

⁴¹ Isto.

⁴² Isto.

⁴³ Mirjana Polić Bobić, *Rađanje hispanskoameričkog svijeta*, str. 85.

⁴⁴ Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 305.

"Budući da je ugovorom iz Tordesillas ova područja pripalo portugalskoj interesnoj sferi, kada su Španjolci godine 1518. započeli naseljavati Karibe i druga područja, trebali su se za uvoz crnog roblja obratiti Portugalcima, koji su imali monopol u trgovini robljem." ⁴⁵

Posljedica uhodanih trgovačkih putova između Starog i Novog svijeta bilo je gusarenje. Zbog čestih gusarskih napada trgovački su brodovi od 1564. godine morali ploviti uz pratnju ratnih brodova.⁴⁶

7. Crkva u Novom svijetu

Da bismo razumjeli procese koji su se zbivali u Latinskoj Americi, moramo sagledati i ulogu Svete Stolice u osvajanju i pokrštavanju Novog svijeta. Moramo vidjeti kakvi su bili odnosi između Svete Stolice i Portugalskog i Španjolskog Kraljevstva. Uloga kralja bila je zaštititi Crkvu i podupirati ju, a Crkva je morala davati legitimitet kralju.⁴⁷

Crkva je u španjolskoj i portugalskoj želji za pronalaženjem novih morskih putova vidjela mogućnost širenja kršćanstva. To je bila jedna od temeljnih zadaća Crkve koja će dobiti veliki zamah u Južnoj i Srednjoj Americi. U tu su svrhu pape u 16. stoljeću donosili mnogobrojne bule kojima su dali legitimitet španjolskim i portugalskim osvajanjima.

"Osvajanje, odnosno pokrštavanje Novoga svijeta ozakonio je papa Aleksandar VI. spomenutom bulom *Inter caetera*. Tu je bulu dodatno potvrdio bulom *Eximiae devotionis* (1501.), zajedno s bulama *Univesalis Ecclesiae* (1508.) pape Julija II. i *Exponi nobis* (1523.) Hadrijana VI., odredila je načine prijenosa i širenja katoličanstva u Novom svijetu."⁴⁸

Crkva je gledala na osvajanja iberskih kraljevstava kao na medij širenja kršćanstva, dok su iberska kraljevstva koristila situaciju da kontroliraju Svetu Stolicu. Iberska kraljevstva su to uspijevala zahvaljujući događajima u Europi s kojima se Sveta Stolica morala suočiti. Problemi s reformacijom i novom podjelom Crkve Svetu su Stolicu natjerali da popušta iberskim kraljevstvima u Novom svijetu. To je, prema Mirjani Polić Bobić, jedna od posljedica zašto je Katolička crkva u Španjolskoj postala nacionalna, a ne univerzalna.

---

⁴⁵ Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 305.

⁴⁶ Isto, str. 85

⁴⁷ Isto, str. 87.

⁴⁸ Isto, str. 88.

"Gledan s te strane, dakle, projekt osvajanja Novoga svijeta imao je ponajprije misijsko značenje, a španjolska je Kruna bila privremeni medij za njegovu provedbu. S druge pak strane, španjolska je Kruna (točnije, njezin kastiljski dio u ujedinjenom kraljevstvu) uspostavila nadzor i ovlasti nad Katoličkom crkvom kakve nije imalo nijedno drugo katoličko kraljevstvo. Umnogome je to bila neka vrsta nacionalne, a tek onda univerzalne Crkve (...). Sveta Stolica je (...) bila suočena sa širenjem protestantizma i islamskim prodorima u Europu i morala se usredotočiti na dva životno važna pitanja, a sama nije imala sredstva za evangelizaciju Indijâ."⁴⁹

Jedan od primjera kako je Španjolska utjecala na Svetu Stolicu bio je taj da su birali crkvene dužnosnike i da su oni morali dobiti odobrenja od *Kraljevskog vijeća za Indiju* ako bi slali pisma Svetoj Stolicu. Dobar pokazatelj kako je Španjolska koristila Svetu Stolicu bilo je i to što je papa legitimirao osvajanje radi lakšeg pokrštavanja. Uz to je Kruna morala plaćati kleru put u Novi svijet, davati im plaće, graditi i darivati katedrale, crkve, samostane, bolnice te desetinu, a zadaća klera bila je pokrštavanje i europeizacija.⁵⁰

Samo pokrštavanje Novoga svijeta nije uvijek bilo lagano iz više razloga. Prvi je bio odnos Krune i Svete Stolice, drugi nepoznavanje indijanskih plemena. Kralj je trebao financirati kler, ali su radi uštede zaposlili manje svećenika nego što su trebali. Pokrštavanje je bilo teško zbog ponašanja Španjolaca prema domorocima.

"Međutim, evangelizacija Novoga svijeta nije tekla brzo i glatko. Stalno se pokazivalo da Kruna i Crkva ipak nisu i ne mogu biti jedno te isto. (...) Nije bilo dovoljno svećenstva i redovništva, novaca ni poznavanja indijanskih zajednica dotad osvojenoga Novog svijeta. (...) do masovnog grubog izrabljivanja Indijanaca, a ne do učinkovitog pokrštavanja."⁵¹

Kako su misionari dolazili poslije osvajača, domoroci im nisu vjerovali jer su ih smatrali produženom rukom osvajača. Da bi uspjeli pokrstiti Novi svijet, morali su širiti kršćanstvo nasilnim metodama.

"(...) misionarstvo je djelovalo i uz pomoć nasilnih mjera, uništavani su hramovi i idoli, proganjani svećenici i svećenice, ljudi su bili prisilno kršteni, kršćanski nauk provodio se putem pritiska i prijetnji."⁵²

---

⁴⁹ Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, str. 88. - 89.

⁵⁰ Isto, str. 88. - 89.

⁵¹ Isto, str. 90.

⁵² Anette Völker-Rasor, *Rani novi vijek*, str. 77.

Uvidjevši da nasilnim putem neće moći pokrstiti narod, crkveni su se redovi, prvenstveno dominikanci, borili za prava Indijanaca. To je išlo toliko daleko da su misionari zabranjivali Španjolcima da dolaze blizu indijanskim selima kako bi im mogli prenijeti kršćanstvo.

"U Republica de Indios nisu se smjeli naseljavati Španjolci, kako bi domorodačko stanovništvo moglo živjeti slobodno od represija. (...). Osnovali su autonomne općine Indijanaca koje su - izuzevši misionare – bile "slobodne od Europljana"⁵³.

Na kraju su ipak uspjeli pokrstiti cijelu Srednju i Južnu Ameriku. Neki su primali kršćanstvo zbog istinske vjere, neki zbog straha, ali i danas Crkva ima veliku važnost u zemljama Srednje i Južne Amerike.

8. Posljedice otkrića Amerike za Europu i Ameriku

8.1. Posljedice za Europu

Europa je do tada poznavala samo mali dio zemaljske kugle. Pored samog svog kontinenta poznavali su Sjevernu Afriku kao i bliski Istok i srednju Aziju. Otkrićem Amerike njima se otvorio svijet i mogućnosti o kojima tada nisu mogli sanjati. Europski narodi će iskoristi novi kontinent kako bi povećavali svoju ekonomsku i političku moć. U 16. stoljeću to će činiti Španjolci i Portugalci a u 17. stoljeću će to čini Francuzi, Englezi i Nizozemci.

Zlato, dijamanti i ostala bogatstva koja su Europljani donijeli u svoju domovinu, će visoka aristokracija iskoristiti da postane još bogatija da se odmakne od običnog puka. Pored toga će se to bogatstvo iskoristiti da se polako stvori novi ekonomski sustav kojeg danas nazivamo proto kapitalizam a iz njega će se roditi kapitalizam.

Crkva je u novom kontinentu vidjela mogućnost širenja svoje moći i utjecaja. Ubrzo su osvajača pratili i misionari. Njihov cilj je bio pokrštavanje novih naroda i širenje katolicizma. Danas u Srednjoj i Južnoj Americi prevladava katoličanstvo.

---

⁵³ Anette Völker-Rasor, *Rani novi vijek*, str. 77. – 78.

8.2. Posljedice za Ameriku

Koliko god bile velike promjene za Europu bile su još veće za Ameriku. Dok su Europljani profitirali otkrićem, stanovnici Američkog kontinenta su patili. Najveća posljedica je izumiranje kultura i naroda, kao i njihovih država.

Također su indijanska plemena postajala sve siromašnija. Europljani su s vremenom oduzeli zlato i zemlju i sve ih više tjerali da se povlače prema zapadu. Ali s vremenom ih je bijeli čovjek stigao i kao gore navedeno stjerao na rub izumiranja.

Također treba ovdje napomenuti kako je u Ameriku importirano mnogo stanovništva iz Afrike. To novo stanovništvo su Europljani koristili kao robove na svojim plantažama i farmama. Nažalost robovlasništvo će ostati do 19. stoljeća u Americi. Iako robovlasništvo danas službeno više ne postoji, još uvijek se svijet bori s rasizmom.

Jedna od pozitivnih posljedica za Ameriku bile su nove kulture i životinje koje je bijeli čovjek donio iz svoje domovine. Konji i svinje su se jako brzo asimilirali i proširili po cijelom kontinentu. Današnje potomke europskih konja zovemo mustanzima.

9. Zaključak

Kao što smo vidjeli, politika iberskih kraljevstava prema domorodcima je bila okrutna, čak u nekim crtama možemo pričati i o genocidu. Dan danas se slavi u SAD-u i nekim drugim državama blagdan Thanksgiving, dan zahvalnosti. Dan kada su domorodci i Kolumbo živjeli u miru, ali kao što smo vidjeli, niti Kolumbo niti oni koji su dolazili poslije njega, nisu imali tu namjeru.

Pojam genocid javlja se tek u 20. stoljeću, ali to ne znači da ga nije bilo i ranije. Španjolsko osvajanje Novog svijeta je dovelo plemena kao Avaračane do izumiranja. Oni su išli s namjerom kompletno pokoriti narode i stvoriti Novu Španjolsku na novom kontinentu. Ali za razliku od njih, Portugalci su se prema Brazilu posve drugačije odnosili. Oni nisu imali namjeru stvoriti novu portugalsku državu, nego su nova područja koristili za trgovačke veze. Brazil je bio izvor ruda i sirovina koje su izvozili u druge zemlje.

Naravno, pored izrabljivanja domorodaca bilo je trgovanja ljudima, uvoženja crnih robova iz Afrike. Također su nove biljke, životinje i kulture promijenile i način života na novom kontinentu. Europljani se nisu nadali da će njihove biljke puno bolje uspijevati nego na domaćem tlu, a vratili su i konja na američki kontinent koji je nestao od posljednjeg ledenog doba. Konj će ubrzo postati važan partner Indijancima i iz europskog konja razviti će se današnja vrsta mustang.

Velika količina zlata donesena iz Amerike pomogla je Europi da polako napusti stari ekonomski sustav karakterističan za feudalizam i započne graditi novi sustav zvan kapitalizam. U njemu mjerilo bogatstva više nije količina zemlje nego zlato. Zahvaljujući velikom višku zlata kapitalizam se počeo razvijati i bogatiti iberska kraljevstva što je na kraju dovelo do inflacije i povećanja cijena. Zbog toga je prvenstveno Španjolska upala u ekonomsku krizu.

Naravno, ne smijemo zaboraviti ni ulogu Crkve u cijeloj ovoj priči. Ovo će biti veliko širenje katoličanstva i širenje moći pape. Stari bogovi Indijanaca, Azteka, Maya i Inka morali su se predati novom bogu staroga svijeta. Katoličanstvo je danas veoma važno u Srednjoj i Južnoj Americi, novi papa Franjo dolazi kao prvi papa iz Novog svijeta, iz bivše španjolske kolonije.

10. Literatura i izvori

Literatura

- 10.1. Anette Völker-Rasor, *Rani novi vijek*, Golden Marketing, Zagreb, 2016.
- 10.2. Charles C. Mann, *Kolumbus Erbe; Wie Menschen, Tiere, Pflanzen die Ozeane überquerten und die Welt von heute schufen*, Rowohlt, Hamburg, 2014.
- 10.3. Enrico Cravetto, *Povijest 8: Humanizam i renesansa, doba otkrića*, Jutarnji list, Zagreb, 2006.
- 10.4. Howard Zinn, *Narodna povijest SAD-a*, VBZ, Zagreb, 2012.
- 10.5. Mirjana Polić Bobić, *Rađanje hispanoameričkog svijeta*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2007.

Internetski izvori

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32472>, 19.7.2017 2:54

<http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=32472>, 19.7.2017 2:57